

tétele nem jogelméleti konstrukciója egy intézménynek, csak gazdasági szemlélete.

Ez megoldásnak annál kevésbé volna helyes, mert amiként Nizsalovszky mondja,<sup>8)</sup> maga a tulajdonképeni jelzálogjog az ingatlanra, mint egészre vonatkozik, vagyis az ingatlant maga egészében terheli és amikor az ingatlant több jelzálogjog terheli, akkor egyenlő erejű jogok összeütközése áll be és ha az ingatlant terhelő jelzálogjogok egyike megszűnik, akkor az egyenlő erejű jogok konkurrenciájából kiesik egy jog, nem pedig az ingatlan értékének egy bizonyos része szabadul föl a jelzálogjog alól".

Ez az értékparcella szemlélet továbbá azért sem helyes, mert a legszigorúbb locus elv mellett sem határozható meg egy értékparcella szabatosan az előnyös tételek rendszere mellett, ezek meghatározatlanságánál fogva és továbbá az esetleg megelőző jogok (nemcsak jelzálogjogok) tartalmának rugékonysága miatt.

IV. Az a megállapításunk, hogy a tulajdonosi jelzálogjog nem zálogjog a Jt. 9. §-ához fűződő bírói gyakorlatban fog, nézetünk szerint, igazán kijegecesedni. Amikor százféle eset a legkülönbözőbb oldalról keres majd kádenciát a 9. §. rendelkezéseiben, fog kibujni a törvény szóhasználatának avarja alól a rangsorjog szerény ibolyája. Amikor majd az élet reálításának napja rásüt, amikor majd fölvetődik a kérdés, hogy a t. jelzálogjogra alzálogjog följegyezhető-e, vagy a tulajdonosi jelzálogjog alapján lehet-e élni jus offerendivel, akkor fog eloszlani teljesen a saját jelzálogjog körül a homály.

Ezekre a kérdésekre mi mind „nem“-mel felelünk. Feleletünk indokai tulajdonképpen benne vannak már előző fejtegetéseinkben. Részletes kifejtésünk azonban egy külön cikk kereteit kívánják meg.

## JOGALKOTÁS.

**A transliermoratórium kiterjesztése.** Az 1931. november 22-én hatálybalépett 6370—1931. M. E. szám alatt kibocsájtott rendelet némi pongyolással kifejezve a korporációknak külföldi pénzüzetekkel és bankszerű ügyletekkel üzletszerűen foglalkozó cégekkel szemben fennálló rövid és középlejártatú tartozásait rendezte akként, hogy a Külföldi Hitelek Országos Bizottságának hozzájárulásához, illetve engedélyéhez fűzte a bármint rendezést (teljesítés v. halasztás). Belföldi viszonylat-

<sup>8)</sup> L. A zálogjog és telekterher néhány főkérdése c. tanulmányának 45. lapját.

ban ez volt a kevésbé jelentős, helyesebben a publikumot kevésbé érintő rendelkezés, mert bár összehasonlíthatatlanul nagyobb összegekről s a külföldi hitelezőket mélyebben érintő rendelkezésekről van szó benne, azonban a lakosság széles rétegét egyedeiben egyenlőre nem érinti a fizetéseknek itt szabályozott felfüggesztése, illetve egységes megállapodások alapján történendő lebonyolítása.

A szabályalkotás azonban nem állott meg itt, hanem az 1932. március 11-én kihirdetett és életbelépett 1600—1932. M. E. sz. rend-el kiterjesztetett a Magyarországon bejegyzett ipari és kereskedelmi cégeknek külföldi pénzintézetekkel vagy bankcégekkel szemben fennálló rövid- vagy középlejáratú tartozásaira is, amennyiben az 1931. nov. 21 napja előtt keletkezett hitel-ügyletből erednek. A kiterjesztés folytán tehát az áruhitelek sem teljesíthetők a Külföldi Hitelek Országos Bizottságának engedélye nélkül, ha hitelezőként külföldi pénzintézet vagy bankcég jelentkezik.

A két rendelet egymásba fűzve a kételyek légióit ébreszti, anélkül, hogy a megoldás kulcsát adná. Ehelyütt csak kettőt emelünk ki. A 6370—1931. M. E. számú r. 5-ik §-a szerint: „Minden a Bizottság hozzájárulása nélkül történt rendezés semmis.” Ennek a rendelkezésnek az alaprendeletben meg van a maga értelme. Ott oly természetű tartozásokról van szó, amelyek rendezése amúgy is hatósági jóváhagyástól függ s amelyeknél — általánosságban szólva — a kézen-közön való teljesítés ki van zárva. Mit jelent azonban ugyanez a rendelkezés a magyar kereskedő külföldi tartozására applikálva? Jelenti-e azt, hogy a magyar kereskedőnek a külföldi bejelentett, felajánlott és felében felszabadított letétjéből történt átutalása a külföldi bankcéghez semmis? És mit jelent ez a semmisség? Azt, hogy még egyszer tartozik fizetni? És ha igen: kinek? Mert a külföldiek bizonyára nem. Vagy jelenti-e azt, hogy a semmisség dogmatikai következménye gyanánt az eredeti állapot helyreállítandó? És a magyar kereskedő a külföldi bankcégtől fizetményét visszakövetelheti? Vagy esetleg jelenti azt, hogyha a külföldi cég öt újból perli s ő a történt fizetést igazolja anélkül, hogy egyidejűleg a Bizottság hozzájárulását igazolta volna, hogy akkor újból marasztaltatik? Ez mind abszurdum. Komolylyá ezek a kérdések majd évek múlva fognak válni, amikor a hitelező vagy adós késedelmével kapcsolatosan fognak szóba kerülni. S akkor fog hiányozni éppen a felelet, mert a rendelet szankciókat alkalmaz ott, ahol vagy hallgatnia kellene, vagy az általános magánjogra való utalással hagyhatná tisztán a bírói gyakorlatra a kérdést.

A másik ugyancsak nem minden érdekesség nélkül való kérdés az, hogy milyen tartozás tekintendő külföldi pénzintézettel vagy külföldi bankcéggel szemben fennállónak? Az esetek

jelentékeny részében a belföldi adós váltóját vagy kereskedelmi utalványát a belföldi gyáros vagy termelő a bankjánál leszámítottatja, aki ezt belföldi pénzüintézethez küldi beszedésre. Hogy a belföldi pénzüintézet útján való beszedés a tartozást pénzüintézettel szemben fennállóvá nem teszi, azt vitátlannak vejük. Ellenben a külföldi pénzüintézetre forgatott értékpapirból eredő tartozás nyilvánvalóan külföldi pénzüintézettel szemben fennálló tartozássá alakult át. Ezt nem ártott volna megmondani. Ha pedig ez így van és innen visszafelé nézzük, hogy minő jelentős szelvényét hiteléletünknek öleli át e két rendelet és ha megállapítjuk, hogy e pillanatban az egész külfölddel szemben fennálló pénz- és majdnem az egész külfölddel szemben fennálló árutartozásunk moratórium alá esik, akkor a legkevesebb, amit a rendelet alkotótól kérnünk kell az, hogy a rendelkezések legalább azokon a pontokon legyenek konformak az általános magánjogi szabályokkal, ahol ezt a szomorú alkalom szülte eseti törvényhozás a cél veszélyeztetése nélkül engedi.

Mert, hogy ez a — bocsánat a szóért — nyakló nélkül való rendeletalkotás, ha még annyira is a kényszerítő szükség szüli, hová vezet, azt a valamennyi napilapban 1932. március 19-én megjelent és a Külföldi Hitelek Országos Bizottsága közleménye gyanánt közreadott komüniké jellemzi. Ennek tartalma szerint annak elismerése mellett, hogy a nem pénzüintézettekkel vagy bankcégekkel szemben fennálló tartozások, ideértve az árutartozásokat is, nem tartoznak a Bizottság hatáskörébe, kijelenti, hogy a létező árutartozásokra a létrejött megállapodások értelmében törlesztés csak akkor történhetik, ha az áruhitelző a törlesztésnek megfelelő újabb áruhitelt engedélyez a magyar adóssal szemben. Ebből a kommünikéből tehát az tűnik ki, hogy a nem pénzüintézettel és nem bankcéggel szemben fennálló tartozás, és pedig árutartozás fizethetésének meg vagy meg nem engedése, a Magyar Nemzeti Bank egyéb jogszabályokon nyugvó engedélyezési jogán felül ezen Bizottság engedélyéhez is kötve van. Hogy mi alapon? nem tudjuk. A fent idézett két rendelet jogán semmiesetre sem. Valószínűleg a tényleges hatalom jogán. Az efféle jogszabályon való kérődzés bizonyára kicsinyes és nevetséges, ha a mögötte fekvő óriási egyetemes ország-érdekeket nézzük. De nem nevetséges és nem kicsinyes, ha arra gondolunk, hogy ebből a szörnyű wirr-warrból ki is kell egyszer kerülnünk. Mint a példa mutatja, ennek útja nemcsak gazdasági egyedek, hanem jogszabályok tetemeivel is lesz szegve.

H. L.

**Versenytisztességi szabályozás — közigazgatási uton.**  
Akik kedvelői a jogágak egymásba való átnyulású témájának, ebből az elméleti okból is örömmel üdvözölhetik a kereskedelmi miniszternek tárgyilag is hasznos 117602—